

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
27012048	IES Xograr Afonso Gómez de Sarria	Sarria	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Xeografía e historia	1º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	7
4.1. Concrecións metodolóxicas	21
4.2. Materiais e recursos didácticos	22
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	22
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	22
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	24
6. Medidas de atención á diversidade	25
7.1. Concreción dos elementos transversais	25
7.2. Actividades complementarias	27
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente cos seus indicadores de logro	27
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	28
9. Outros apartados	29

1. Introducción

O primeiro curso da ESO, iníciase coa introdución do alumnado nas metodoloxías da Xeografía e a Historia. Dende o punto de vista da Xeografía analízanse os elementos do clima, o cambio climático e a biodiversidade desde unha perspectiva integradora e holística, ligando a súa visión académica co enfoque ecolóxico e ambiental que desemboca na persecución dos Obxectivos de Desenvolvemento Sostible e no desenvolvemento da conciencia ambiental. Dende o punto de vista da Historia analízase dende a orixe do ser humano ata o fin da Antigüidade Tardía. O estudo de tan amplo e complexo espazo de tempo supón un inmenso reto docente, non só pola cantidade de contidos e destrezas referidos senón tamén pola conexión dos temas abordados coa realidade actual do alumnado. O obxectivo é lograr que os contidos, habilidades e actividades a desenvolver neste curso poidan conectarse co presente do alumnado, en especial, no concerniente ao compromiso cívico, a igualdade e a perspectiva de xénero. Ademais, incidirase na defensa e conservación do patrimonio histórico e cultural, tan rico nesta longa etapa histórica, tanto en España como en Galicia a través dos contidos relacionados coa arte e o patrimonio.

Polo tanto, o fin deste curso académico responde a un obxectivo que perseguimos no departamento de Ciencias Sociais dende fai tempo e que, non é outro, que a comprensión da nosa materia como parte dunha realidade concreta na que a causalidade e as consecuencias dos feitos históricos adquiren todo o protagonismo a partir da realidade propia e cun carácter eminentemente interdisciplinar.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Buscar, seleccionar, tratar e organizar información sobre temas relevantes do presente e do pasado, usando criticamente fontes históricas e xeográficas, para adquirir coñecementos, elaborar e expresar contidos en varios formatos.	2-3		4	1-2		1		
OBX2 - Indagar, argumentar e elaborar produtos propios sobre problemas xeográficos, históricos e sociais que resulten relevantes na actualidade, desde o local ao global, para desenvolver un pensamento crítico, respectuoso coas diferenzas, que contribúa á construción da propia identidade e a enriquecer o acervo común.	1-2			2		1-3	3	3
OBX3 - Coñecer os principais desafíos aos que se enfrontaron distintas sociedades ao longo do tempo, identificando as causas e consecuencias dos cambios producidos e os problemas aos que se enfrontan na actualidade, mediante o desenvolvemento de proxectos de investigación e o uso de fontes fiables, para realizar propostas que contribúan ao desenvolvemento sustentable.			3-4-5		3	3-4	1	1

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX4 - Identificar e analizar os elementos da paisaxe e a súa articulación en sistemas complexos naturais, rurais e urbanos, así como a súa evolución no tempo, interpretando as causas das transformacións e valorando o grao de equilibrio existente nos distintos ecosistemas, para promover a súa conservación, mellora e uso sustentable.					2	1-2-3-4	1	
OBX5 - Analizar de forma crítica formulacións históricas e xeográficas explicando a construción dos sistemas democráticos e os principios constitucionais que rexen a vida en comunidade, así como asumindo os deberes e dereitos propios do noso marco de convivencia, para promover a participación cidadá e a cohesión social.	5					1-2		1
OBX6 - Comprender os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a realidade multicultural na que vivimos, coñecendo e difundindo a historia e a cultura das minorías étnicas presentes no noso país, e valorando a achega dos movementos en defensa da igualdade e a inclusión, para reducir estereotipos, evitar calquera tipo de discriminación e violencia, e recoñecer a riqueza da diversidade.	5				3	1-2-3		1
OBX7 - Identificar os fundamentos que sosteñen as diversas identidades propias e as alleas, a través do coñecemento e posta en valor do patrimonio material e inmaterial que compartimos para conservalo e respectar os sentimentos de pertenza, así como para favorecer procesos que contribúan á cohesión e solidariedade territorial no tocante aos valores do europeísmo e da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.		3			1	1-2-3		1
OBX8 - Tomar conciencia do papel dos ciclos demográficos, o ciclo vital, as formas de vida e as relacións interxeracionais e de dependencia na sociedade actual e a súa evolución ao longo do tempo, analizándoas de forma crítica, para promover alternativas saudables, sustentables, enriquecedoras e respectuosas coa dignidade humana e o compromiso coa sociedade e a contorna.			5	4	2-5	1-2-3		
OBX9 - Coñecer e valorar a importancia da seguridade integral cidadá na cultura de convivencia nacional e internacional, recoñecendo a contribución do Estado, as súas institucións e outras entidades sociais á cidadanía global, á paz, á cooperación internacional e ao desenvolvemento sustentable, para promover a consecución dun mundo máis seguro, solidario, sustentable e xusto.	2					1-2-3-4	1	1

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	O planeta Terra e a súa representación	A unidade didáctica baséase no estudo da representación no espazo, a orientación e a localización mediante coordenadas xeográficas, as escalas e os difentes elementos dos mapas. Utilización de recursos dixitais e tecnoloxías xeográficas.	7	9	X		
2	Os climas da Terra	A unidade didáctica baséase no estudo da diferenza entre tempo e clima, na localización dos diferentes tipos de climas e nos elementos e factores que os condicionan. Así como, na recollida e interpretación de datos meteorolóxicos e na realización e interpretación de gráficas climáticas.	10	10	X		
3	Emerxencia climática	A unidade didáctica baséase no estudo dos riscos climáticos e nas catástrofes pasadas, presentes e as que poidan acontecer no futuro. Así como, na vulnerabilidade do medio, a prevención e a resiliencia da poboación ante situacións deste tipo.	6	8	X		
4	Os medios naturais	A unidade didáctica baséase no estudo dos difentes tipos de medios naturais en relación coa súa tipoloxía climática. Así como, na prevención e conservación da súa biodiversidade facendo unha especial énfase na importancia de preservar a riqueza medioambiental de España e Galicia.	10	8	X		
5	O impacto humano sobre o medio natural	A unidade didáctica baséase no estudo do desenvolvemento sustentable e os dilemas e retos que se presentan para poder acadar este obxectivo.	6	7		X	
6	As sociedades prehistóricas	A unidade didáctica baséase no estudo de África como berce da humanidade e na orixe e evolución desta dende o Australopithecus ata o Homo Sapiens. Ademais, analizaranse as características sociais, culturais, relixiosas e organizativas destas sociedades dando unha especial énfase a orixe e a evolución da arte.	10	10		X	
7	Asia e África na antigüedade	A unidade didáctica baséase no estudo da aparición das primeiras sociedades complexas facendo unha especial énfase na civilización mesopotámica e nas características sociais, económicas,	7	7		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
7	Asia e África na antigüedad	culturais, relixiosas dos diferentes imperios que a conforman. Farase unha especial mención a orixe da escritura cuneiforme.	7	7		X	
8	A civilización exipcia	A unidade didáctica baséase no estudo da civilización exipcia e a importancia do Nilo no seu desenvolvemento. Ademais da súa evolución ao longo do tempo abordarase o estudo da súa organización social, a súa relixión, a súa economía e a súa cultura cunha especial énfase na escritura xeroglífica. Por último, prestarase unha especial atención aos grupos sociais menos favorecidos: os escravos e as mulleres.	10	10		X	
9	A Hélade	A unidade didáctica baséase no estudo da civilización grega e as súas características principais: a súa ubicación, o urbanismo, a súa organización política (democracia ateniense-oligarquía espartana), a súa economía, a súa cultura, a súa relixión e a súa organización social (cunha especial énfase no grupos da mulleres, escravos e metecos) e a súa cultura. Ademais, abordaranse os conflitos principais: Guerras Médicas e do Peloponeso. Por último, incidirase na influencia desta cultura na Europa occidental.	10	10			X
10	Roma	A unidade didáctica baséase no estudo da orixen e evolución da civilización romana. Abordarase o seu urbanismo, a súa economía, a súa organización política (incidindo na diferenza entre república e imperio), a súa organización social e a súa cultura. Por último, farase especial fincapé no legado da civilización romana e nas raíces clásicas de Europa.	10	10			X
11	Os pobos bárbaros	A unidade didáctica baséase no estudo do significado do termo bárbaro, a ubicación destes pobos en Europa e a análise das súas principais características sociais, políticas, relixiosas e culturais. Ademais, abordarase a desaparición do Imperio Romano de Occidente e a pervivencia do Imperio Romano de Oriente. Farase unha especial énfase no estudo dos visigodos e dos suevos.	5	7			X
12	A arte no mundo antigo	A unidade didáctica baséase no estudo da evolución da arte dende a aparición da escritura no ano 3.500 a.c ata os pobos bárbaros a través de exemplos significativos como: pirámides, cigurat de Ur, Partenón... Sempre que sexa posible farase un achegamento as pegadas artísticas máis próximas ao alumnado e inculcarase a necesidade de valorar, cuidar	9	9			X

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
12	A arte no mundo antigo	e protexer o patrimonio.	9	9			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	O planeta Terra e a súa representación	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Coñece e utiliza o vocabulario propio da materia.	PE	70
CA1.6 - Representar adecuadamente información xeográfica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Recoñece diferentes tipos de mapas en función da información que ofrecen, identifica os elementos dun mapa e as escalas.		
CA1.7 - Interpretar a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.	Localiza nun mapa lugares a través de coordenadas xeográficas		
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Utiliza ferramentas tecnolóxicas para a localización xeográfica como, por exemplo, Google Sites.	TI	30
CA3.3 - Argumentar a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbano a través de propostas e iniciativas que reflectan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade e da repartición xusta e solidaria dos recursos.	Recoñece diferentes formas de accións de defensa e protección sobre a contorna		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Localización espacial: representación do espazo, orientación e escalas. Utilización de recursos dixitais e interpretación e elaboración de mapas, esquemas, imaxes e representacións gráficas. Tecnoloxías da información xeográfica (TIX). - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das Ciencias Sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da Xeografía e a Historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - Conciencia ambiental. Respecto, protección e coidado dos seres vivos e do planeta.

UD	Título da UD	Duración
2	Os climas da Terra	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Identifica a diferenza entre tempo e clima. Ubica os diferentes climas no espazo e coñece os elementos e factores que os caracterizan.	PE	70
CA1.7 - Interpretar a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.	Relaciona cada paisaxe coa súa respectiva área climática		
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Sabe elaborar e interpretar climogramas. Interpreta datos metereolóxicos.		
CA3.3 - Argumentar a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbano a través de propostas e iniciativas que reflictan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade e da repartición xusta e solidaria dos recursos.	Coñece dúas accións de defensa da contorna. Indaga en medidas que axuden a un desenvolvemento sustentable.	TI	30

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Emerxencia climática: elementos e factores que condicionan o clima e o impacto das actividades humanas. Métodos de recollida de datos meteorolóxicos e interpretación de gráficos. Riscos e catástrofes climáticas no presente, no pasado e no futuro. Vulnerabilidade, prevención e resiliencia da poboación ante as catástrofes naturais e os efectos do cambio climático. - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da Xeografía e a Historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico.

Contidos

- Conciencia ambiental. Respecto, protección e coidado dos seres vivos e do planeta.

UD	Título da UD	Duración
3	Emerxencia climática	8

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Adquirir e construír coñecemento relevante do mundo actual e da historia, a través de procesos indutivos, da investigación e do traballo por proxectos, retos ou problemas, mediante a elaboración de produtos que reflictan a comprensión dos fenómenos e problemas abordados.	Elabora documentos sobre os efectos do cambio climático a partir de fontes.	PE	70
CA3.1 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Investiga e redacta un breve informe sobre as causas da emerxencia climática.		
CA3.3 - Argumentar a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbano a través de propostas e iniciativas que reflictan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade e da repartición xusta e solidaria dos recursos.	Propón medidas de alcance persoal para paliar a emerxencia climática		
CA3.8 - Relacionar os cambios nos estilos de vida tradicional e contrastalos cos que son saudables e sustentables na contorna, a través de comportamentos respectuosos coa propia saúde, coa dos demais e cos outros seres vivos, tomando conciencia da importancia de promover o propio desenvolvemento persoal.	Participa na elaboración dun proxecto sobre os modos de vida saudables para a contorna		
CA1.2 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Entende o concepto de cambio climático e os seus riscos.	TI	30
CA1.5 - Identificar os principais problemas, retos e desafíos aos que se enfrontou a humanidade ao longo da historia, os cambios producidos, as súas causas e consecuencias, así como os que, na actualidade, debemos formular e resolver arredor dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Propón dúas medidas para paliar a emerxencia climática		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Procura na web dúas medidas implementadas polas institucións para paliar a emerxencia climática		
CA2.3 - Argumentar de forma crítica sobre problemas de actualidade a través de coñecementos históricos, contrastando e valorando fontes diversas.	Procura unha noticia sobre un efecto nocivo do cambio climático e opina sobre ela.		
CA3.2 - Elaborar xuízos argumentados, respectando as opinións dos demais e enriquecendo o acervo común no contexto do mundo actual, dos seus retos e conflitos, e desde unha perspectiva sistémica e global, a través da elaboración de xuízos propios, críticos e argumentados, e o respecto ás opinións dos demais.	Participa de forma activa e argumentada en debates orais cos seus compañeiros		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Emerxencia climática: elementos e factores que condicionan o clima e o impacto das actividades humanas. Métodos de recollida de datos meteorolóxicos e interpretación de gráficos. Riscos e catástrofes climáticas no presente, no pasado e no futuro. Vulnerabilidade, prevención e resiliencia da poboación ante as catástrofes naturais e os efectos do cambio climático. - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. A visión dos dilemas do mundo actual, punto de partida para o pensamento crítico e o desenvolvemento de xuízos propios. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da Xeografía e a Historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - Conciencia ambiental. Respeto, protección e coidado dos seres vivos e do planeta.

UD	Título da UD	Duración
4	Os medios naturais	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Emprega terminoloxía xeográfica na descripción dos medios naturais	PE	70
CA1.7 - Interpretar a contorna desde unha perspectiva sistémica e integradora, a través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes.	Identifica os principais elementos dos distintos medios naturais		
CA2.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	É capaz de elaborar un esquema relacionando climas e zonas bioclimáticas	TI	30

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Biodiversidade. Dinámicas e ameazas dos ecosistemas planetarios. Formas e procesos de modificación da superficie terrestre. A influencia humana na alteración dos ecosistemas no pasado e na actualidade. Conservación e mellora da contorna local e global. Riqueza e valor patrimonial de España e Galicia. - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da Xeografía e a Historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico.

UD	Título da UD	Duración
5	O impacto humano sobre o medio natural	7

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Identificar os principais problemas, retos e desafíos aos que se enfrontou a humanidade ao longo da historia, os cambios producidos, as súas causas e consecuencias, así como os que, na actualidade, debemos formular e resolver arredor dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Propón medidas para paliar os efectos do impacto humano sobre o medio natural	PE	70

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Coñece unha medida implementada polas institucións para o coidado do medio		
CA3.8 - Relacionar os cambios nos estilos de vida tradicional e contrastalos cos que son saudables e sustentables na contorna, a través de comportamentos respectuosos coa propia saúde, coa dos demais e cos outros seres vivos, tomando conciencia da importancia de promover o propio desenvolvemento persoal.	Participa na elaboración dun proxecto con emprego de fontes diversas		
CA1.2 - Identificar, valorar e mostrar interese polos principais problemas que lle afectan á sociedade, adoptando unha posición crítica e proactiva cara a eles.	Identifica varios efectos do impacto da actividade humana sobre a súa contorna		
CA3.2 - Elaborar xuízos argumentados, respectando as opinións dos demais e enriquecendo o acervo común no contexto do mundo actual, dos seus retos e conflitos, e desde unha perspectiva sistémica e global, a través da elaboración de xuízos propios, críticos e argumentados, e o respecto ás opinións dos demais.	Participa de xeito activo e crítico en debates orais cos seus compañeiros	TI	30
CA3.3 - Argumentar a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbano a través de propostas e iniciativas que reflectan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade e da repartición xusta e solidaria dos recursos.	Propón medidas concretas de alcance personal		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Biodiversidade. Dinámicas e ameazas dos ecosistemas planetarios. Formas e procesos de modificación da superficie terrestre. A influencia humana na alteración dos ecosistemas no pasado e na actualidade. Conservación e mellora da contorna local e global. Riqueza e valor patrimonial de España e Galicia. - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Conciencia ambiental. Respetto, protección e coidado dos seres vivos e do planeta.

UD	Título da UD	Duración
6	As sociedades prehistóricas	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	É capaz de facer unha liña temporal simple	PE	70
CA2.2 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Prehistoria e a Idade Antiga, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Caracteriza os elementos máis significativos das sociedades prehistóricas		
CA2.3 - Argumentar de forma crítica sobre problemas de actualidade a través de coñecementos históricos, contrastando e valorando fontes diversas.	Argumenta sobre civilizacións pasadas baseándose en fontes.		
CA2.5 - Representar adecuadamente información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Extrae información de textos sobre a Prehistoria	TI	30
CA2.6 - Identificar, interpretar e analizar os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común ao longo da historia, desde a orixe da sociedade ás distintas civilizacións que se foron sucedendo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando.	Procura información na web sobre algún elemento das sociedades prehistóricas.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Sociedade do coñecemento. Introducción aos obxectivos e estratexias das Ciencias Sociais e ao uso dos seus procedementos, termos e conceptos. Uso de plataformas dixitais. - Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. A visión dos dilemas do mundo actual, punto de partida para o pensamento crítico e o desenvolvemento de xuízos propios. - Métodos básicos de investigación para a construción do coñecemento da Xeografía e a Historia. Metodoloxías do pensamento xeográfico e do pensamento histórico. - As fontes históricas e arqueolóxicas como base para a construción do coñecemento histórico. Obxectos e artefactos como fonte para a historia e o legado material. O significado dos arquivos, bibliotecas e museos e do legado histórico e cultural como patrimonio colectivo. - Análise interdisciplinar da orixe do ser humano e do nacemento da sociedade. Grandes migracións humanas e o nacemento das primeiras culturas. - Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e a Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade.

UD	Título da UD	Duración
7	Asia e África na antigüidade	7

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.7 - Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións e situalas no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo e identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.	Distingue os principais dos imperios que forman parte dda civilización mesopotámica.	PE	70
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Extrae información de fontes históricas diversas	TI	30
CA3.5 - Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.	Recoñece a diversidade social e cultural e compara coa situación de civilizacións anteriores		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e a Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo. - As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininos na historia. A resistencia á opresión. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo antigo: democracias, repúblicas, imperios e reinos. Evolución da teoría do poder. - O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade. - Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora.

UD	Título da UD	Duración
8	A civilización exipcia	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.6 - Identificar, interpretar e analizar os mecanismos que regularon a convivencia e a vida en común ao longo da historia, desde a orixe da sociedade ás distintas civilizacións que se foron sucedendo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando.	Coñece as bases do sistema social, político, económico, cultural e relixioso de Exipto	PE	70
CA2.7 - Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións e situalas no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo e identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.	Ubica nun mapa a civilización exipcia e as divisións administrativas nas que se divide.		
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Extrae información de diferentes fontes históricas. Realiza un eixo temporal	TI	30
CA2.5 - Representar adecuadamente información histórica a través de diversas formas de representación gráfica, cartográfica e visual.	Elabora esquemas visuais sobre os contidos		
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Procura información na web da escritura xeroglífica e valora a súa importancia		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e a Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo. - As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininos na historia. A resistencia á opresión. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo antigo: democracias, repúblicas, imperios e reinos. Evolución da teoría do poder.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade. - Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora.

UD	Título da UD	Duración
9	A Hélade	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Identifica as orixes da democracia en Grecia.	PE	70
CA2.2 - Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Prehistoria e a Idade Antiga, localizando e analizando de forma crítica fontes primarias e secundarias como probas históricas.	Extrae información de diferentes fontes históricas. Realiza comentarios guiados de documentos.		
CA2.7 - Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións e situálas no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo e identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.	Sitúa xeograficamente o nacemento da cultura grega e describe as características básicas desta.		
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora un eixo temporal e un esquema.	TI	30
CA2.8 - Relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia antiga, coas diversas identidades colectivas que se foron construindo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptan e as achegas de cada unha delas á cultura humana universal.	Identifica na cultura europea actual algún trazo da civilización grega		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.6 - Argumentar e intervir sobre a igualdade real de homes e mulleres actuando en contra de calquera actitude e comportamento discriminatorio por razón de xénero.	Interpreta de forma crítica o papel da muller na sociedade grega. Procura información dalgunha muller que salientase pola súa traxectoria vital		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Condicionantes xeográficos e interpretacións históricas do xurdimento das civilizacións. As grandes rutas comerciais e as estratexias polo control dos recursos: talasocracias e imperios, conquista e colonización. - Violencia e conflitos armados. O crecemento dos exércitos e a evolución do armamento desde os hoplitas. Os civís durante as guerras. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e a Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino svevo. - As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininos na historia. A resistencia á opresión. - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo antigo: democracias, repúblicas, imperios e reinos. Evolución da teoría do poder. - As raíces clásicas da cultura occidental. A construción das identidades culturais, da idea de Europa, e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte. A influencia das civilizacións xudía e islámica na cultura europea. - O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade. - Interpretación do territorio e da paisaxe. A cidade e o mundo rural ao longo da historia: polis, urbes, cidades, vilas e aldeas. A pegada humana e a protección do patrimonio ambiental, histórico, artístico e cultural. - España e Galicia no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas. - Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora. - Igualdade de xénero. Manifestacións e condutas non sexistas.

UD	Título da UD	Duración
10	Roma	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Argumentar de forma crítica sobre problemas de actualidade a través de coñecementos históricos, contrastando e valorando fontes diversas.	Extrae información de diversas fontes históricas.	PE	70
CA2.4 - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época antiga, valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.	Recoñece algunha cidade de orixe romana.		
CA2.7 - Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións e situalas no espazo e no tempo, integrando os elementos históricos, culturais, institucionais e relixiosos que as conformaron, explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo e identificando as súas achegas máis relevantes á cultura universal.	Describe e identifica os trazos básicos da civilización romana. Identifica o territorio europeo que quedou baixo dominio romano.		
CA2.8 - Relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia antiga, coas diversas identidades colectivas que se foron construíndo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptan e as achegas de cada unha delas á cultura humana universal.	Entende a influencia de Roma na conformación da identidade europea		
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Elabora unha liña temporal.	TI	30
CA1.4 - Adquirir e construír coñecemento relevante do mundo actual e da historia, a través de procesos indutivos, da investigación e do traballo por proxectos, retos ou problemas, mediante a elaboración de produtos que reflictan a comprensión dos fenómenos e problemas abordados.	Procura información sobre construcións romanas significativas.		
CA3.4 - Mostrar actitudes pacíficas e respectuosas e asumir as normas como marco necesario para a convivencia, demostrando capacidade crítica e identificando e respondendo de maneira asertiva ante as situacións de inxustiza e desigualdade.	Interpreta criticamente a situación das mulleres en Roma e das persoas que foron escravizadas polos enfrontamentos con outros territorios.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Violencia e conflitos armados. O crecemento dos exércitos e a evolución do armamento desde os hoplitas. Os civís durante as guerras. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e a Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino svevo. - As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininos na historia. A resistencia á opresión.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A organización política do ser humano e as formulacións estatais no mundo antigo: democracias, repúblicas, imperios e reinos. Evolución da teoría do poder. - As raíces clásicas da cultura occidental. A construción das identidades culturais, da idea de Europa, e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte. A influencia das civilizacións xudía e islámica na cultura europea. - O papel da relixión na organización social, a lexitimización do poder e a formación de identidades: politeísmo, monoteísmo e o xurdimento das grandes relixións. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade. - Interpretación do territorio e da paisaxe. A cidade e o mundo rural ao longo da historia: polis, urbes, cidades, vilas e aldeas. A pegada humana e a protección do patrimonio ambiental, histórico, artístico e cultural. - España e Galicia no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas. - Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora. - Seguridade viaria e mobilidade segura, saudable e sustentable. O espazo público.

UD	Título da UD	Duración
11	Os pobos bárbaros	7

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Identificar os principais problemas, retos e desafíos aos que se enfrontou a humanidade ao longo da historia, os cambios producidos, as súas causas e consecuencias, así como os que, na actualidade, debemos formular e resolver arredor dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Coñece as características básicas dos pobos bárbaros e identifica as causas do desmoreamento do Imperio Romano de Occidente..	PE	70
CA2.4 - Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época antiga, valorando o que supuxeron para a súa evolución e sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia.	Sitúa nun mapa os visigodos e os suevos e coñece os trazos básicos da súa evolución		
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Localiza nun mapa a ubicación dos francos, ostrogodos e saxones e sitúa nun mapa o Imperio Romano de Occidente e o de Oriente.	TI	30
CA1.3 - Incorporar e utilizar adecuadamente termos, conceptos e acontecementos relacionados coa xeografía, a historia e outras disciplinas das ciencias sociais, a través de intervencións orais, textos escritos e outros produtos, mostrando formulacións orixinais e propostas creativas.	Extrae información de diferentes tipos de fontes. Coñece o significado de "bárbaro".		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Procura na web información da influencia sueva e visigoda na nosa cultura		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Violencia e conflitos armados. O crecemento dos exércitos e a evolución do armamento desde os hoplitas. Os civís durante as guerras. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e a Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo. - As persoas invisibilizadas da historia: mulleres, escravos e estranxeiros. Marxinación, segregación, control e submisión na historia da humanidade. Personaxes femininos na historia. A resistencia á opresión. - As raíces clásicas da cultura occidental. A construción das identidades culturais, da idea de Europa, e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte. A influencia das civilizacións xudía e islámica na cultura europea. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita pola supervivencia e o status social na Prehistoria e na Antigüidade. - España e Galicia no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas. - Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora. - Conservación e defensa do patrimonio histórico, artístico e cultural.

UD	Título da UD	Duración
12	A arte no mundo antigo	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Elaborar, expresar e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato mediante o desenvolvemento de estratexias de procura, selección e tratamento de información relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado.	Realiza unha táboa na que relaciona cada civilización co seu exemplo de arte	PE	70

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.8 - Relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia antiga, coas diversas identidades colectivas que se foron construíndo ata a actualidade, reflexionando sobre os múltiples significados que adoptan e as achegas de cada unha delas á cultura humana universal.	Identifica os trazos artísticos básicos da Idade Antiga		
CA3.5 - Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos.	Procura información de mulleres que destacasen pola súa produción artística na Idade Antiga	TI	30
CA3.7 - Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos.	Investiga sobre as campañas arqueolóxicas e as labores de preservación da arte na Idade Antiga. Rexeita actitudes contrarias á conservación do patrimonio.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Tecnoloxías da información. Manexo e utilización de dispositivos, aplicacións informáticas e plataformas dixitais. Procura, tratamento da información e elaboración de coñecemento. Uso seguro das redes de comunicación. Lectura crítica de información. - Complexidade social e nacemento da autoridade. Desigualdade social e disputa polo poder na Prehistoria e a Antigüidade. O caso galego desde a sociedade castrexa ao reino suevo. - As raíces clásicas da cultura occidental. A construción das identidades culturais, da idea de Europa, e do eurocentrismo, a través do pensamento e da arte. A influencia das civilizacións xudía e islámica na cultura europea. - España e Galicia no tempo e a súa conexión cos grandes procesos da historia da humanidade. O legado histórico e o acervo cultural na formación das identidades colectivas. - Significado e función das expresións artísticas e culturais nas distintas civilizacións. Diversidade e riqueza cultural. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial. - Conservación e defensa do patrimonio histórico, artístico e cultural.

4.1. Concrecións metodolóxicas

A liña metodolóxica deste novo curso mantén o compromiso de afondar na implementación das novas tecnoloxías ao utilizar a plataforma EDIXGAL en 1º de ESO. Como consecuencia, as TIC seguen a ser o recurso didáctico de referencia no curso 2023/2024 ao achegarnos un amplo abano de posibilidades que abranguen dende un repositorio continuo de recursos ata un espazo de aprendizaxe de formación en rede. A maiores, no departamento queremos dar continuidade a outras estratexias metodolóxicas que nos parecen esenciais no desenvolvemento das competencias básicas como: a lectura comprensiva e crítica, a análise de fontes xeográficas e históricas e a potenciación de proxectos educativos. Isto permitiranos levar a cabo un enfoque metodolóxico eminentemente práctico durante as sesións co obxectivo de aprender facendo.

Por último, indicar que a metodoloxía tamén ten o obxectivo de que o alumno/a adquira todo o protagonismo na construción das aprendizaxes significativas a partir dos coñecementos previos e da realidade propia, presentando un carácter interdisciplinar e tendo como punto de referencia as propias capacidades, habilidades e intereses.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Plataforma Edixgal.
Outros recursos TICS
Caderno de traballo
Material complementario dado polo/a docente
Biblioteca do centro
Prensa

A plataforma Edixgal ofrece a totalidade dos contidos a partir do libro ofertado pola plataforma Edixgal. Así mesmo, a maiores empregaranse outros recursos TICS complementarios como: Google Maps, Imaxes vía Satélite, Quiz, Socrative, Kahoot... O caderno de traballo do alumnado é fundamental ao converterse no complemento do libro dixital para facer diferentes tipos de actividades escritas. O material complementario será dado polo/a docente ao alumnado e consistirá en fichas para o cotexo de datos (climogramas, gráficas...), imaxes (mapas para colorear, personaxes históricos para identificar, imaxes de arte para relacionar coa súa civilización correspondente...), textos históricos con preguntas guiadas... Por último, indicar que no departamento consideramos a lectura un pilar básico na adquisición do coñecemento porén, adicarase un tempo en cada sesión a lectura en voz alta dos contidos de cada unidade e, cando sexa posible, fomentarse a lectura total ou parcial dalgún libro da biblioteca que teña que ver coa unidade que se está a desenvolver.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Ao comezo do curso realizarase unha proba diagnóstica inicial, que tamén terá en conta os informes de avaliación do curso pasado, co fin de detectar o nivel de competencias dos/das alumnos/as e valorar as diferenzas académicas para poder establecer as medidas oportunas. Dita avaliación inicial consistirá en actividades orais e escritas con preguntas de diferente natureza como: a análise de imaxes, a lectura dun pequeno texto con preguntas guiadas, completar frases, ordenar períodos ou datas, calcular séculos... Así mesmo, realizarase unha avaliación inicial ao comezo de cada unidade didáctica coa finalidade de saber os coñecementos previos que ten o alumnado sobre o tema que se vai abordar para, a partir deles, seguir construíndo a aprendizaxe. Dita proba inicial axustarase a cada unidade, pero en liñas xerais, consistirá nunha tormenta de ideas a partir dunha cuestión, dunha imaxe ou da visualización dun vídeo curto.

Por último, indicar que a avaliación inicial permitirá comprobar a predisposición do alumnado cara o tema que se vai a traballar permitindo concretar os contidos que lles suscitan maior interese ou que se descoñecen totalmente e servirá para detectar as confusións e incorreccións que se teñan para así poder subsanalas dun xeito máis doado. Estas probas iniciais nunca serán valoradas numericamente, xa que, non entran no cómputo de cálculo da cualificación, e teñen como única misión aportar a información precisa para realizar os axustes necesarios da práctica docente diaria para que sexa máis efectiva e exitosa.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	UD 10
Peso UD/ Tipo Ins.	7	10	6	10	6	10	7	10	10	10
Proba escrita	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70
Táboa de indicadores	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30

Unidade didáctica	UD 11	UD 12	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	5	9	100
Proba escrita	70	70	70
Táboa de indicadores	30	30	30

Criterios de cualificación:

Os criterios de cualificación terán en conta os ítems que se enumeran a continuación:

A. Probas escritas (en papel/online) un 70% da nota. Realizaranse como mínimo dúas por avaliación. Estas consistirán na resolución de cuestións de formato variado como: preguntas curtas ou tipo test, definición de conceptos, comentario guiado de imaxes e documentos, identificación de afirmacións falsas ou verdadeiras...

*O feito de copiar ou realizar calquera tipo de trampa nas probas considérase de especial gravidade. Este feito é punible mediante a retirada inmediata da proba ao alumno/a outorgándolle unha cualificación de 0 na mesma.

*Invalidaranse as probas ilexibles. Igualmente, deberase de coidar a presentación e utilizar unha expresión axeitada usando os conceptos axustados á materia podendo, de ser o caso, descontar ata un punto da nota da proba.

B.O 30% restante obterase de:

.O portfolio/realización de proxectos..... 15% (presentación en tempo e forma)

Este ítem correxirase mediante rúbrica. Moi ben. 1,5 puntos por unha presentación do portfolio, en tempo e forma, con tódalas actividades con enunciados e distribuídas por avaliacións. Todos os proxectos son entregados en tempo e forma e cumpren co esixido. Ben. 1 punto por unha correcta presentación, en tempo e forma, da maioría das actividades do portfolio. A maioría dos proxectos son presentados, en tempo e forma, coa maioría das esixencias requeridas. Regular. 0,5 puntos por unha presentación incorrecta do portfolio, carecendo de limpeza e de orde. Os proxectos non son presentados en tempo, teñen desorde e non cumpren coas esixencias estipuladas. Mal. 0 puntos por non presentar o portfolio/proxectos ou presentalos cunha deficiente calidade.

*O portfolio do alumno/a é obrigatorio entregalo ao finalizar cada unha das tres avaliacións na data indicada polo/a docente.

.Cuestións orais sobre contidos previamente traballados na aula 5%.

.O compromiso persoal coa materia e a participación activa e manifesta en diferentes formatos 10%.

Este ítem valorarase mediante rúbrica. Moi ben. 1 punto por ser moi responsable, organizado/a e ter unha atitude proactiva, xa que, pide axuda se a precisa, colabora cos compañeiros/as e participa nas actividades integrando os coñecementos adquiridos sendo quen de realizar valoracións persoais críticas. Ben. 0,75 puntos por ser responsable, organizado/a aínda que con certas eivas e mostrando certa tendencia a dispersión na aula. Colabora esporádicamente co resto da clase pero pide axuda se a precisa. Demostra iniciativa persoal e participa en todas as actividades satisfactoriamente. Regular. 0,25 puntos por traballar pero sin organización e mostrando unha atitude que tende á dispersión na realización do traballo diario e na dinámica dentro do grupo. Participa nas actividades de clase pero con frecuencia non as remata ou resólveas de xeito sitético. Mal. 0 puntos porque o seu traballo é case

nulo. Ante as dificultades que se lle poidan presentar non pide axuda ao non intersarlle a materia e soe estar desconcentrado/a tendendo a centrarse en estímulos externos. Apenas participa nas actividades da aula e non demostra un coñecemento claro da materia.

*O departamento considera oportuno flexibilizar as rúbricas cando se trate de alumnado con ACNEE e ACNEAE adaptando a baremación a cada caso particular.

*Considérase que unha avaliación está aprobada cando a cualificación sexa igual ou superior a 5.

*A cualificación final será o resultado da media aritmética das tres avaliacións parciais incluídas a/s recuperación/s que se tivesen que realizar. Poderán optar ó redondeo cara arriba da súa nota os alumnos/as que cumpran con todos e cada un dos seguintes requisitos:

-Decimais iguais ou superiores a 0,75.

-Quen presentase en tempo e forma o seu portfolio e os proxectos/actividades propostos ao longo do curso

-Cando se observase un compromiso persoal coa materia e unha participación activa e manifesta.

Criterios de recuperación:

Como norma xeral, realizaranse as recuperacións despois de cada avaliación. Deberán de ir a recuperación aqueles/as que teñan como mínimo unha cualificación non superior a 4 nalguna avaliación. De xeito excepcional, quedará eximido/a de presentarse a esta proba quen cumpra con todos e cada un dos seguintes requisitos:

*Quen teña unha única avaliación suspensa cunha cualificación de 4.

*Quen presentase en tempo e forma o portfolio/ proxectos propostos ao longo do curso.

*Cando se observase un compromiso persoal e real coa materia e unha participación manifesta nesta.

Ademais das probas escritas poderán contemplarse no cálculo final da nota todos aqueles recursos que a/o docente estimen oportunos. A cualificación final será o resultado da media aritmética da/s avaliación/s parciais incluídas a/s recuperación/s que se tivesen que realizar. Poderán optar ó redondeo cara arriba da nota quen cumpra con todos e cada un dos seguintes requisitos:

*Decimais iguais ou superiores a 0,75

*Quen presentase en tempo e forma o portfolio/proxectos propostos durante o curso.

*Cando se observase un compromiso persoal coa materia e se manifestase unha participación activa nesta.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

O artigo 51 da Orde do 8 de setembro de 2021 establece un plan de reforzo para o alumnado da educación secundaria obrigatoria que pase de curso con materias sen superar. Nel indícase que o alumnado deberá seguir un plan de reforzo en cada unha das materias non superadas, destinado á súa recuperación e a súa superación. Así, dito plan de reforzo elaborárase baixo as directrices do departamento didáctico e titorízase polo docente responsable da materia podendo adaptarse ás particularidades de cada alumno/a.

A metodoloxía a seguir terá un carácter eminentemente práctico que responda ao lema "aprender facendo" por medio de actividades que permitan á adquisición das competencias básicas. Porén, a posta en práctica deste plan de traballo baséase nos seguintes indicadores:

A. Dossieres de actividades que deben de ser realizados polo alumno/a en tempo e forma en cada avaliación. Estes dossieres de traballo serán accesibles para o alumnado a través das plataformas empregadas no centro (EDIXGAL) e en formato físico.

B. Probas para comprobar a adquisición das competencias básicas do alumno/a. Estas probas realizaranse polo docente responsable da materia no momento que estime oportuno en cada avaliación e tamén pautará o seu número e o seu formato que, de ser o caso, poderá incluír contidos de avaliacións anteriores co obxecto de recuperalos.

A avaliación da materia pendente rexirase polos ítems que se enumeran a continuación:

A.A entrega das actividades dos dossieres de traballo en tempo e forma 40% da nota.

B.Realización de probas 40% da nota.

C."Feedback" continuo co docente responsable da materia, o traballo persoal aula/casa e a responsabilidade na entrega das actividades 20% da nota.

Observacións:

*A entrega dos dossieres de traballo é de obrigado cumprimento para a superación da materia pendente. A demora continuada e non xustificada na entrega das actividades suporá a perda da porcentaxe da cualificación correspondente a este ítem.

*O redondeo realizarase a partir de decimais iguais ou superiores a 0,75.

*A cualificación final será a media aritmética das avaliacións parciais.

6. Medidas de atención á diversidade

Vivimos nunha sociedade cada vez máis diversa e multicultural o que se traduce na presenza nos centros educativos dun alumnado cada vez máis heteroxéneo. O feito diferencial é unha característica propia da especie humana que condiciona todo o proceso educativo obrigando a educar na diversidade a partir dun currículo común que garanta a igualdade de oportunidades. Porén, o principio axiolóxico da lexislación actual defende o dereito a equidade e a integración a partir de medidas organizativas, curriculares e recursos que permiten desenvolverse en función das propias posibilidades. Así, aplicaranse as seguintes medidas en 1ºESO:

*Medidas ordinarias para atender ás dificultades de aprendizaxe levando a cabo un traballo de reforzo consistente en actividades e contidos graduados de menor a maior dificultade, adecuación do tempo na realización das actividades e das probas de avaliación (poden realizarse en diferentes sesións), adecuación do formato das probas, adecuación das rúbricas de avaliación ás distintas posibilidades, valoración do esforzo e das posibilidades persoais, minimización do fracaso, uso da axenda, fomento da axuda e da solidariedade entre compañeiros/as e a ubicación na aula preto da mesa do profesor/a.

Os diferentes intereses e motivacións do alumnado atenderanse a partir dunha óptica global e integradora que pode supoñer tamén a realización de actividades de ampliación que requiran dun maior esforzo e atención.

*Medidas de atención extraordinarias. As medidas aplicaranse unha vez realizada a avaliación inicial e unha vez detectadas as eivas no proceso de aprendizaxe. Estas presentan un formato variado destacando a adecuación dos contidos prescriptivos do currículo ás propias posibilidades, a adecuación das actividades e do seu tempo de realización, a adecuación do tempo na realización das probas de avaliación (podendo realizarse en diferentes sesións), a utilización de recursos diversos como pictogramas, a utilización da axenda para a organización do traballo diario, a ubicación na aula preto da mesa do profesor/a, a flexibilidade na aplicación das rúbricas, a valoración do esforzo e das posibilidades persoais minimizando o fracaso e o fomento da axuda e a solidariedade entre compañeiros/as.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Educación cívico-social			X					
ET.2 - Educación ambiental	X	X	X	X	X			
ET.3 - Educación para a igualdade						X	X	X

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.4 - Emprendemento					X			
ET.5 - Comprensión lectora, oral e escrita	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.6 - Obxectivos do Desenvolvemento Sostible	X	X	X	X				
ET.7 - Educación para a paz						X	X	X
ET.8 - Educación para o consumidor		X	X	X	X			

	UD 9	UD 10	UD 11	UD 12
ET.1 - Educación cívico-social				
ET.2 - Educación ambiental				
ET.3 - Educación para a igualdade	X	X	X	X
ET.4 - Emprendemento				
ET.5 - Comprensión lectora, oral e escrita	X	X	X	X
ET.6 - Obxectivos do Desenvolvemento Sostible				
ET.7 - Educación para a paz	X	X	X	X
ET.8 - Educación para o consumidor				

Observacións:

Serán traballados todos os elementos transversais cun especial peso no caso da comprensión lectora, oral e escrita debido a que o alumnado debe de poder ler con fluidez para poder comprender os contidos e poder transmitir mediante a escritura unha opinión, unha crítica ... O resto dos elementos transversais tamén serán abordados en maior ou menor medida en case todas as unidades. Así, o emprendemento considérase importante por canto se pretende que o alumnado realice propostas e promova unha actitude proactiva e participativa a través da búsqueda de información, realización autónoma de proxectos... Importante tamén na materia de Xeografía e Historia é a Educación cívica-social que será un tema que pode retomarse en todas as unidades non só como tema a dar senón tamén como actitude do alumnado na aula de respecto, tolerancia nos traballos, debates, etc..Non menos importantes son a Educación para a paz, a Educación para o consumidor e a Educación para a igualdade como retos para a creación dunha sociedade máis xusta e tolerante. Por último, a Educación ambiental e o Desenvolvemento Sostible poñeranse en práctica con actitudes cotiás responsables que se traducen en coidar da aula, utilizar os contenedores de reciclaxe do centro, apagar as luces ao saír ao recreo, non deixar lixo no patio, usar a bici para desprazarnos ao centro...

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Obradoiros Meteogalicia	Actividade complementaria programada según a convocatoria dos obradoiros de Meteogalicia			
Visita ao Castro de Viladonga.	Actividade complementaria programada para a terceira avaliación.			
Roteiro polo pasado romano da cidade de Lugo	Actividade complementaria programada para a terceira avaliación.			

Observacións:

Todas as actividades complementarias escollidas axudan a potenciar a motivación, a comprensión e a aprendizaxe do alumnado, así como, a saír da rutina. Ademais, permiten afondar nos contidos do currículo e comprobar a súa aplicación dun xeito real. A nivel persoal, facilitan a socialización do alumnado, desenvolven a súa creatividade, descubren as súas habilidades fóra do ámbito escolar e achégaos a outras realidades e espazos.

Establécense tres fases para a preparación e desenvolvemento destas actividades:

*Unha primeira fase previa que consiste na preparación do alumnado. Nela aportáselles información e propónselles unha tarefa para desenvolver durante a actividade.

*Unha segunda fase ou fase central consistente na actividade propiamente dita durante a cal o alumnado deberá de coller datos e información.

*Xa na aula unha terceira fase de "feedback" para comprobar o resultado da experiencia.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Demostra coñecemento da materia
Planifica leccións, ensina e avalía
Avalía e xulga en función dos criterios da programación
Crea ambiente de aprendizaxe
Emprega variedade de recursos
Motiva ao alumnado
Ofrece oportunidades de recuperación
É ordenado nas explicacións
Explica con claridade
Resolve dúbidas
É innovador/a

Aplica criterios de avaliación coñecidos e claros
Revisa a realización das tarefas propostas
Valora o esforzo
Sabe dirixir as clases
Cumpriu co horario de clase
Valoración xeral da materia
Os obxectivos didácticos están ben formulados
A selección e temporalización dos contidos e actividades foi axustada
Os criterios de avaliación e cualificación foron claros
Os contidos e actividades relacionáronse cos intereses do alumnado
As actividades foron variadas e motivadoras
A temporalización foi adecuada
Realizouse a avaliación inicial
Empregáronse diferentes instrumentos de avaliación
Os criterios de cualificación foron axustados

Descrición:

O profesorado debe someterse á avaliación do seu proceso de ensino e da práctica docente por medio de enquisas e rúbricas que conteñan unha escala de valoración e que xiren en torno a "saber", "sabe ser", "sabe facer" e "sabe como facer", é dicir, sobre coñecementos, motivación, metodoloxía, avaliación, puntualidade e xestión da aula. Este cuestionario será proporcionado ao alumnado ao final de cada avaliación ou ao remate do curso. Igual de importante é avaliar o proceso de ensino para o cal se dispón dun cuestionario de autoavaliación con indicadores de logro do 1 ao 10. O cuestionario abordará diferentes cuestións da programación e o seu desenvolvemento e avaliación. O balance dos resultados vai permitir reconsiderar determinadas actuacións ao non considerarse un documento pechado permitindo que a súa revisión sexa practicamente continúa. No suposto de que o programado poida dar lugar a problemas ou dúbidas sobre a súa interpretación o departamento emitirá un dictamen no que se explicaría como debe de interpretarse correctamente o programado e fará, se o estima oportuno, as necesarias modificacións para retroalimentar novamente o proceso de ensino- aprendizaxe.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A/O docente realizará de xeito continuo o seguimento da programación atendendo a súa temporalización, criterios establecidos de avaliación, contidos a impartir, metodoloxía... todo isto coa finalidade de ir axustando e incluso modificando aqueles aspectos que se crea convintes para axustalos a unha práctica docente máis real, aplicable e operativa. O seguimento da programación e da práctica docente realizarase a través da aplicación Proens e por avaliación trimestral recolléndose datos sobre a temporalización, os axustes dos criterios de avaliación, os instrumentos de avaliación, a ponderación dos mesmos ... Todos estos datos xunto cos relativos a contidos, metodoloxía, avaliación... serán valorados indicando as posibles razóns das dificultades do desenvolvemento da programación (polo clima da aula, recursos, diversidade do alumnado...) e toda esta información recollerase nas actas do departamento. Para a avaliación do proceso de ensino empregaranse os indicadores de logro recollidos na programación para ver se efectivamente se están cumprindo. Finalmente, na memoria de final de curso aparecerán recollidas as propostas de mellora se fosen necesarias para poñer en práctica nos cursos sucesivos procurando ir

axustando o programado o máximo posible á realidade.

9. Outros apartados